

N:o 1.

*Af Herr A. Adlersparre: Angående upphäfvande af den för be-
väringspligtige medgifna friköpnings- och legningsrät-
tigheten.*

Den Kongl. Propositionen, som icke innehåller något förslag rörande ny värnepligtslag, synes gifva vid handen, att Kongl. Maj:t för sin del vid innevarande riksmöte icke ämnar upptaga detta ämne. Det kan ej heller bestridas, att Kongl. Maj:t härtill har goda skäl. För representationen deremot, som väckt frågan, och sedermera riksdag efter riksdag tillbakavisat de förslag, Kongl. Maj:t derom framlagt, synes det vara en bindande pligt att ej blott hålla henne vid lif, utan ock, så vidt tid och omständigheter det medgifva, befordra hennes nöjaktiga lösning. Att nu helt och hållet lemna åsido en fråga af denna vikt, hvilken vid föregående riksdagar varit så lifligt berörd, vore både orätt och förödmjukande. Stor och vidtomfattande som hon är, kan hon, såsom erfarenheten visat, svårligen lösas medelst ett enda anlopp, eller genom ett förslag, som i sig skall innebära allt; utan lär man nog bitvis få bana vägen och steg för steg rycka framåt. Detta kräver tid. Är derjemte det slutliga målet ännu i någon mån dunkelt och outredt, hvilket icke lär kunna förnekas, så ligger häri en ytterligare uppmaning att påskynda det förberedande arbetet, för att så snart som möjligt komma till en klar och fast uppfattning om hvad man verkligt vill, och huru detsamma skall kunna åstadkommas.

Äfven yttre förhållanden mana till handling. Lugn råder nu. När våldsamma politiska stormar rasa, och kriget blossar omkring oss, äro sinnena icke i den jemvigt, som fordras för att genomföra en reorganisation

af försvarsverket. Förespeglade faror öfverspanna nerverna till en passionerad ifver, som å andra sidan retar till ett omedgörligt motstånd. Deraf blir en dålig skörd, yttermera försämrad genom partilidelser och dylikt ogräs, som, enligt historiens vittnesbörd, alltid frodas när elementerna äro upprörda.

»Nu medan stilla väder är, och alt sigh makeligen göra låter» — skrefvo 1652 års Ständer — är rätta tiden att stärka och ordna rikets krigsväsende.

För att genomföra en i socialt och militäriskt hänseende så betydelsefull uppgift, som att på allmän värnepligt bygga rikets hufvudsakligaste försvar, torde, såsom redan är antydt, de mogna besluten och de kloka åtgärderna säkrast vinnas — icke med ett fullständigt förslag, som på en gång skall framtvingas — utan medelst ett delvis genomfördt arbete. Åtminstone bör man tillförsäkra sig en fast och pålitlig grund, innan timren resas till sjelfva byggnaden. Institutionens så att säga viktigaste hörnsten hafva vi ännu icke nedlagt, då hos oss skyldigheten för hvarje man att personligen dugliggöra sig och uppträda för fädernejordens försvar icke är för alla medborgare lika bindande. Friköpnings- och legningsrättigheten måste borttagas, och pligten att försvara fäderneslandet göras oberoende af förmögenhetsvilkoren. Så länge rättighet till friköpning och legning är medgifven, och det sålunda står öppet för den bemedlade att undandraga sig den högsta af alla medborgerliga pligter, blir allt, hvad för öfrigt under namn af värnepligt göres, en bräcklig byggnad utan fäste, likasom hängande i luften, och i ständig fara att af en rättmätig opinionsstorm bortsopas. Bibehålles denna undantagslag, skall flertalet af folket alltid uppfatta värnepligten såsom en orättvis börda, så mycket mer motbjudande, som den faller hufvudsakligast på de obemedlade klasserna. Det hjälper icke att säga, det friköpsrättigheten blott af ett ringa antal begagnas. Ingen vet hvad förhållandet blir om vapenöfningarne ökas; hvarförutom orättvisor, som gynna den rike, alltid af de djupa massorna tilldelas större dimensioner än de i verkligheten ega. Öfverdriften här må man icke heller undra på. Om någon borde, framför andra, vara skyldig att personligen försvara sitt fädernesland, så vore det den, som mer än andra åtnjuter det goda, fäderneslandet gifver. Väl heter det, att friköpningen afser endast vapenöfningarne under freden; men denna befrielse har dock till följd, att, när fäderneslandet anfallas, den friköpte är till försvaret oduglig. Hemsederna äro icke nu, ej heller krigföringen, såsom fordom, då hvarje man med sin stridsyxia eller sitt svärd genast kunde uppställas emot fienden. Utan förberedande reguliera öfningar duger icke någon till krigare enligt nutidens fordringar. Som sagdt är, den som främst borde

stå med bröstet emot fienden är genom friköpningen urståndsatt att, i likhet med sina obemedlade jemuåriga, värna fäderneslandet. Sedan kriget börjat kan han visserligen vid en depot genomgå rekrytskolan, om sådant medhinnes; men under tiden härjar fienden landet. Dertill kommer, att friköpningen beröfvar beväringen en ej ringa del af den kunskap och odlade tankeförmåga, som företrädesvis tillhöra de bemedlade klasserna. Försvaret förlorar härigenom en väl behöflig förstärkning af befäls- och underbefälsämnen, hvarförutom sednaste krig har visat huru, äfven i ledet, intelligensen bidrager till segern, men deremot, der den saknas, huru det råa öfvermodet leder till sjelfsväld, upplösning och nederlag. Mest lider dock institutionen af den motvilja och misstro friköpningssystemet upp-tänder.

Hvad beträffar legningen, som under krigstid nu är medgifven, så är densamma så uppenbart rättsvidrig, att blotta påminnelsen om dess tillvaro torde vara nog för dess utdömande. I ekonomiskt hänseende är det ett fel att på en värnepliktig bekosta krigsdaning, då han, när krig inträffar, får undandraga sig krigstjensten genom köp af legokarl; i militäriskt hänseende är det ej mindre felaktigt att låta *en* man gälla för två, då legokarlen för sin egen del ju bör vara skyldig att försvara hem och härd; men ur högre, ur fosterländsk synpunkt, är denna aflösning från den personliga skyldigheten att försvara fädernejorden, detta köpsläende om en allmän medborgerlig pligt, så kränkande för rättskänslan, att samhället i mer än en riktning deraf demoraliseras. Fäderneslandets högsta intressen fordra häri en ändring.

För att nu — i öfverensstämmelse med hvad under föregående riksdagar blifvit yrkadt — komma till en värnepligtstag, som dugliggör landets manliga befolkning för fädernejordens försvar, och tillika i nationalkarakteren inpräglar en sann och högsinnad fosterländskänsla, är första vilkoret, att friköpnings- och legningsrättigheten upphäfves. Härmed toges visserligen icke mer än ett steg framåt, men det vore ett stort och viktigt steg, som, ehvad form arméorganisationen framdeles erhåller, alltid måste anses vara taget i den rätta riktningen.

I enlighet härmed är min vördsamma motion, att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller:

det Kongl. Maj:t, med upphäfvande af de i nådiga förordningarne af den 13 November 1860 — angående allmänna beväringen — och den 9 Februari 1861 — angående allmänna beväringens mönstringar och öfningsmöten — för beväringsskyldiga medgifna rättigheter till friköpning och legning, täcktes i stadgan för allmänna beväringen gifva sådan föreskrift, att beväringsskyldiga icke må

tillåtas köpa sig fri från vapenöfningarne, ej heller, vare sig under krig eller fred, i sitt ställe annan karl lega.

Stockholm den 18 Januari 1872.

A. Adlersparre.

N:o 2.

Af Friherre John Ericson: Om nedsättning af tullsatserna å artiklarne kaffe och socker till de belopp, som voro gällande enligt 1867 års tulltaxa.

Då vid 1867 års Riksdag tullsatserna å artiklarne kaffe, socker m. fl. förhöjdes, skedde dessa förhöjningar, såsom uttryckligen tillkännagafs i såväl den nådiga propositionen i ämnet som i Riksdagens underdåniga skrifvelse om beslutet, endast därför att »statsverkets behof det påkallade».

Samma skäl för denna skatteförhöjnings bibehållande vid de der- efter följande statsregleringarne har i mer eller mindre grad gjort sig gällande.

Nu är dock förhållandet ett annat, och då statsverkets behof icke längre påkallar några skatteförhöjningar och då det är viktigt att man aldrig släpper ur sigte att skattebevillningar, åtagna för ett tillfälligt behof, skola, då detta behof icke längre förefinnes, återtagas och icke genom att fortfarande beviljas få karakteren af en ständigt påräknelig statsinkomst, och då, hvad specielt beträffar artiklarne kaffe och socker, dessa, såsom numera nödvändighetsvaror för befolkningen, icke böra onödigtvis fördyras — får jag vördsamt föreslå Riksdagen:

att tullsatserna å artiklarne kaffe och socker återföras till hvad de utgjorde enligt den för år 1867 gällande tulltaxa, och att så-